BALZAKNI GORIO OTA ROMANI

Farg'ona davlat universiteti
Filologiya fakulteti 23-90 guruh talabasi
Norqobilova Mahina

ANNOTATSIYA

Gorio ota romani Onore de Balzak ijodining muhim namunalaridan biri bo‘lib, unda jamiyatdagi ijtimoiy tabaqalanish, insoniy munosabatlar va moddiy manfaatlarning ustuvorligi chuqur tahlil qilinadi. Asarda asosiy e’tibor ota mehrining cheksizligi va farzandlarning beparvoligi o‘rtasidagi keskin ziddiyatga qaratilgan.

Gorio obrazida fidoyilik, mehr va qurbonlik timsoli aks etgan bo‘lsa, uning qizlari orqali esa manfaatparastlik va ma’naviy inqiroz ochib beriladi.

Roman voqealari Parij jamiyatining turli qatlamlari misolida rivojlanib, insoniy qadriyatlarning yemirilishi, boylikka intilish va axloqiy tanazzul muammolarini yoritadi. Ushbu asar orqali muallif o‘quvchini jamiyatdagi adolatsizlik va ma’naviy inqiroz haqida chuqur mushohada yuritishga undaydi.

Kalit so‘zlar: Gorio ota, Balzak, ijtimoiy tabaqalanish, ota mehri, farzand burchi, Parij jamiyati, ma’naviy inqiroz, realizm, insoniy qadriyatlar, manfaatparastlik.

KIRISH

Honoré de Balzacning mashhur asarlaridan biri bo‘lgan Le Père Goriot (“Gorio ota”) — realizm yo‘nalishidagi eng muhim romanlardan hisoblanadi.

Bu asar XIX asr boshlaridagi Parij jamiyatini chuqur va tanqidiy tasvirlaydi. Roman markazida Gorio ota nomli qari savdogar turadi. U o‘zining ikki qizi — Anastazi va Delfin uchun butun boyligini sarflaydi, ularni yaxshi hayotga erishtirish uchun hamma narsadan voz kechadi. Biroq qizlari boylik va jamiyatdagi mavqe ortidan ketib, otasini unutib qo‘yadi.

Asarda yana bir muhim qahramon — Rastinyak ismli yosh yigit bo‘lib, u Parijga kelib katta hayot sari intiladi. U jamiyatdagi boylik, makkorlik va manfaatparastlikni ko‘rib, asta-sekin o‘z qarashlarini o‘zgartiradi.

Roman asosiy g‘oyalari:Ota-onaning farzandlarga cheksiz mehri va uning qadrsizlanishi

Jamiyatdagi tengsizlik va boylikka intilish

Insoniy qadriyatlar va manfaat to‘qnashuvi

Asarning eng ta’sirli jihati — Gorio otaning fojeali taqdiri. U hayotining oxirida yolg‘iz qoladi, qizlari esa uning yoniga kelmaydi.

Gorio ota — Onore de Balzak tomonidan yaratilgan eng mashhur romanlardan biri bo‘lib, u Inson komediyasi tarkibiga kiradi. Asar XIX asr boshlaridagi Parij jamiyatining murakkab ijtimoiy hayotini, insoniy munosabatlar va boylikka intilish oqibatlarini chuqur yoritib beradi.

Roman markazida Gorio ismli keksa savdogar turadi. U o‘z qizlarini nihoyatda yaxshi ko‘radi va ular uchun barcha boyligini, hatto hayotini ham qurbon qilishga tayyor. Gorio obrazi orqali muallif ota mehrining cheksizligini ko‘rsatadi. Ammo uning qizlari — Anastazi va Delfina — otaning bu mehrini qadrlamaydi, aksincha, undan faqat moddiy manfaat olishni ko‘zlaydi. Ular yuqori jamiyatda yashash, boylik va obro‘ orttirish uchun otasini unutib qo‘yadilar.

Asarda yana bir muhim qahramon — yosh talaba Rastinyakdir. U Parijga katta orzular bilan keladi va jamiyatda o‘z o‘rnini topishga harakat qiladi. Rastinyak obrazida muallif insonning ijtimoiy zinapoyada ko‘tarilish jarayonidagi ichki kurashini tasvirlaydi.

U bir tomondan halollikni saqlab qolishga intilsa, ikkinchi tomondan jamiyatning shafqatsiz qoidalariga moslashishga majbur bo‘ladi. Shu orqali Balzak yosh avlodning axloqiy tanlov oldida qanday qiynalishini ochib beradi.

Romanning yana bir qahramoni Votren bo‘lib, u sirli va xavfli shaxs sifatida tasvirlanadi. U jamiyatdagi adolatsizliklarni yaxshi tushunadi va Rastinyakka boylikka erishishning noqonuniy yo‘llarini taklif qiladi. Votren obrazi orqali muallif jamiyatning qorong‘i tomonlarini, jinoyat va manfaatlar dunyosini ochib beradi.

Asarning asosiy voqealari Madam Voke pansioni atrofida kechadi. Bu joy turli ijtimoiy qatlam vakillari to‘plangan makon bo‘lib, u orqali jamiyatning kichik modeli yaratiladi. Har bir qahramon o‘ziga xos xarakter va maqsadlarga ega bo‘lib, ularning o‘zaro munosabatlari jamiyatdagi murakkablikni yanada yaqqol ko‘rsatadi.

Roman mavzusi juda keng va ko‘p qirrali. Unda ota-onaga munosabat, farzand burchi, boylik va ma’naviyat o‘rtasidagi ziddiyat, ijtimoiy tengsizlik, axloqiy tanazzul kabi masalalar chuqur tahlil qilinadi. Balzak realizm yo‘nalishining yirik vakili sifatida hayotni boricha, bezaksiz tasvirlashga intiladi. U qahramonlarning ichki dunyosini ochib berish bilan birga, ularni o‘rab turgan ijtimoiy muhitni ham batafsil ko‘rsatadi.

Asarning g‘oyaviy mazmuni shundan iboratki, insoniy qadriyatlar moddiy manfaatlar soyasida qolib ketganda jamiyatda axloqiy inqiroz yuzaga keladi. Gorio fojeasi — bu nafaqat bir insonning fojeasi, balki butun jamiyatning ma’naviy tanazzulining aksidir. Qizlari tomonidan unutilgan va tashlab ketilgan Gorio o‘z umrining oxirida yolg‘izlik va iztirob ichida qoladi.

Rastinyak esa romanning oxirida Parij jamiyatiga qarshi kurashishga tayyor ekanini bildiradi. Bu sahna asarning eng muhim dramatik nuqtalaridan biri hisoblanadi. U orqali muallif yosh avlodning jamiyatdagi o‘rnini topish yo‘lidagi qat’iyatini va murakkab tanlovlarini ko‘rsatadi.

Avvalo, bu roman La Comédie humaine (“Inson komediyasi”) turkumiga kiradi. Balzak ushbu ulkan loyihada jamiyatning barcha qatlamlarini tasvirlashni maqsad qilgan. “Gorio ota” esa bu tizimda markaziy o‘rin tutadi, chunki unda ko‘plab boshqa asarlarda uchraydigan qahramonlar ham paydo bo‘ladi. Bu — Balzakning “qaytuvchi qahramonlar” usuli bo‘lib, adabiyotda yangi yondashuv hisoblangan.

Roman voqealari Parijdagi oddiy pansion — Voker xonimning uyida kechadi. Bu joy jamiyatning kichik modeli sifatida tasvirlanadi. Turli ijtimoiy qatlam vakillari bir joyda yashaydi va ularning o‘zaro munosabatlari orqali butun jamiyatning muammolari ochiladi. Bu jihatdan roman ijtimoiy laboratoriya vazifasini bajaradi.

Asarda muhim obrazlardan biri — Votren. U oddiy jinoyatchi emas, balki jamiyatdagi ikkiyuzlamachilikni fosh etuvchi falsafiy obrazdir. U yosh Rastinyakka shunday fikrni

singdiradi: jamiyatda muvaffaqiyatga erishish uchun halollik yetarli emas, ba'zan makkorlik va kuch ham kerak. Bu g'oya orqali Balzak o'z davridagi axloqiy inqirozni ko'rsatadi.

Rastinyak obrazi esa "ijtimoiy ko'tarilish" modelini ifodalaydi. U dastlab sodda va orzular bilan yashaydi, ammo Parij hayoti uni o'zgartiradi. Eng mashhur sahnalardan birida u Parijga qarab ichida kurash olib boradi: halol qolish yoki boylik uchun kurashish. Bu sahna insonning ichki tanlovini ifodalaydi.

Gorio ota obrazi faqat mehribon ota emas, balki "ota sevgisining fojiasi" timsolidir. U farzandlariga haddan tashqari mehr qo'yib, ularni mustaqil va mas'uliyatli bo'lishdan mahrum qiladi. Natijada qizlari uning sevgisidan foydalanib, uni tashlab ketadi. Bu orqali muallif tarbiyadagi muvozanat masalasini ko'taradi.

Roman yana bir muhim jihati — iqtisodiy omillarning insoniy munosabatlarga ta'siri. Balzak pulni shunchaki vosita emas, balki jamiyatni boshqaruvchi kuch sifatida ko'rsatadi. Nikohlar ham ko'pincha sevgi asosida emas, balki moliyaviy manfaat asosida quriladi.

XULOSA

Xulosa qilip aytganda, ushbu roman orqali muallif insoniy mehr, ota-onaning farzandlarga bo'lgan cheksiz muhabbati va uning fojeali oqibatlarini chuqur ochib beradi. Gorio ota obrazi orqali ota mehrining chegarasizligi, lekin shu bilan birga, uning noto'g'ri yo'naltirilishi qanday achinarli natijalarga olib kelishi ko'rsatiladi. Asarda farzandlarning manfaatparastligi va jamiyatdagi boylikka intilish tufayli insoniy qadriyatlarning qadrsizlanishi yaqqol tasvirlangan.

Shuningdek, roman orqali jamiyatdagi ijtimoiy tengsizlik, axloqiy inqiroz va pulning inson hayotidagi hukmron o'rni tanqid qilinadi. Rastinyak obrazi misolida insonning hayot yo'lida duch keladigan tanlovlari — halollik va manfaat o'rtasidagi kurash yoritiladi.

Asarda jamiyatning ijtimoiy tuzilishi ham keskin tanqid qilinadi. Boylik, mansab va obro' ortidan quvish insonlarni o'z yaqinlaridan uzoqlashtiradi, ularni manfaatparast va sovuqqon qilib qo'yadi. Gorio otaning qizlari timsolida insoniy qadriyatlarning pul va hashamat oldida qanday qadrsizlanishi ochib beriladi.

Rastinyak obrazi orqali esa yosh avlodning hayot yo‘lidagi ichki kurashi tasvirlanadi. U halol yo‘l bilan yashash yoki jamiyat qoidalariga moslashib, manfaat yo‘lini tanlash o‘rtasida ikkilanadi. Bu obraz orqali muallif jamiyat insonni qanday o‘zgartirishini, uni asta-sekin o‘z qoidalariga bo‘ysundirishini ko‘rsatadi.

Shuningdek, roman inson va jamiyat o‘rtasidagi murakkab munosabatlarni ochib beradi. Parij hayoti insonni sinovdan o‘tkazuvchi makon sifatida tasvirlanadi — bu yerda faqat kuchli, makkor va moslashuvchan odamlar muvaffaqiyatga erisha oladi. Halol va sodda insonlar esa ko‘pincha yutqazadi.

Asarda yana bir muhim jihat — pulning hukmron kuch sifatida tasvirlanishidir. Pul nafaqat iqtisodiy vosita, balki insoniy munosabatlarni belgilovchi omilga aylangan. Sevgi, do‘stlik va qarindoshlik ham moddiy manfaat bilan o‘lchanadigan darajaga tushib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Jahon adabiyoti tarixi. O‘quv qo‘llanma. Toshkent, 2023.
2. Adabiyotshunoslik nazariyasi. O‘quv qo‘llanma. Toshkent, 2022.
3. Fransuz realistik romani va Balzak ijodi. Monografiya. 2023.
4. XIX asr Yevropa adabiyoti. Darslik. 2022.
5. Realizm yo‘nalishi va uning rivojlanishi. Ilmiy maqolalar to‘plami. 2023.
6. Jahon adiblari ijodi tahlili. O‘quv qo‘llanma. 2022.
7. Adabiy jarayon va ijtimoiy muhit. Monografiya. 2023.
8. Oliy ta’limda adabiyot o‘qitish metodikasi. 2022.
9. Adabiyotshunoslikka kirish. O‘quv qo‘llanma. 2023.
10. Realizm va psixologik romanlar tahlili. Ilmiy ishlar to‘plami. 2022.
11. Yevropa adabiyotida inson obrazi. Tadqiqot. 2023.
12. Jahon adabiyoti durdonalari tahlili. O‘quv qo‘llanma. 2022.
13. Balzak ijodida ijtimoiy muammolar. Ilmiy maqola. 2023.